

Paskelbtas Id	:	C-90/22
Dokumento numeris	:	1
Registro numeris	:	1213485
Pateikimo data	:	10/02/2022
Įrašymo į registrą data	:	11/02/2022
Dokumento tipas	:	Prašymas priimti prejudicinį sprendimą
Pateikimo per e-Curia referencinis numeris	:	Procesinis dokumentas DC161561
Rinkmenos numeris	:	1
Pateikėjas	:	Karolis Šimanskis (J357319)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

2022 m. vasario 10 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (pranešėja), Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Antano Simniškio, nagrinėdama civilinę bylą pagal **ieškovės akcinės draudimo bendrovės „Gjensidige“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės akcinės draudimo bendrovės „Gjensidige“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Rhenus Logistics“ (buvęs pavadinimas „Rhenus svoris“) dėl žalos atlyginimo subrogacijos pagrindu, dalyvaujant trečiajam asmeniui uždarajai akcinei bendrovei „ACC Distribution“,

n u s t a t ė:

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių tarptautinių pervežimų sutarties šalių sudaryto juridikcinio susitarimo reikšmę, nustatant teismo, nagrinėjančio iš šios sutarties kilusį ginčą, jurisdikciją, ir *lis pendens* taisyklių pažeidimo teisinius padarinius.
2. Byloje nagrinėjamas ieškovės ADB „Gjensidige“ ieškinys atsakovei UAB „Rhenus Logistics“ dėl 164 254,69 Eur žalos atlyginimo ir 5 procentų dydžio metinių palūkanų nuo priteistos sumos priteisimo, skaičiuojant nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
3. Byloje kilęs valstybės narės teismų, turinčių nagrinėti kilusį ginčą, jurisdikcijos nustatymo klausimas patenka į Europos Sąjungos – 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – Reglamentas 1215/2012) ir 1956 m. Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencijos (toliau – CMR konvencija) – teisinio reguliavimo sritį.
4. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra galutinė instancija nagrinėjant šią bylą ir jo priimtas procesinis sprendimas būtų galutinis ir neskundžiamas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 362 straipsnis), todėl, iškilus Europos Sąjungos institucijų priimtų teisės aktų aiškinimo klausimui, kurį išnagrinėti būtina, kad sprendimas byloje būtų priimtas, jis privalo kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (toliau – Teisingumo Teismas) su prašymu priimti prejudicinį sprendimą (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio 3 dalis, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 40¹ straipsnis, CPK 3 straipsnio 5 dalis).

KOPIJA TIKRA
(Nuorašas tikras)

5. Dėl šalių ginčui taikytinos Europos Sąjungos teisės turinio ir ją aiškinančios jurisprudencijos aiškinimo kasacinis teismas kreipiasi į Teisingumo Teismą, kad šis priimtų prejudicinį sprendimą nagrinėjamoje byloje.
6. Nagrinėjamoje byloje kasacinio teismo poreikis kreiptis į Teisingumo Teismą grindžiamas tuo, kad šalių ginčui spręsti aktualių Europos Sąjungos teisės normų turinys iki galo nėra aiškus taikant tiek *acte clair*, tiek *acte éclairé* doktrinas. Taigi atsakymas į šios nutarties rezoliucinėje dalyje suformuluotus ir Teisingumo Teismui pateiktus klausimus turėtų esminę reikšmę nagrinėjamai bylai, nes leistų tinkamai taikyti Reglamento 1215/2012 normas, dėl kurių Teisingumo Teismas dar nėra pasisakęs.

I. Teisinis pagrindas. Sąjungos teisė

7. Reglamento 1215/2012 21 konstatuojamojoje dalyje įtvirtinta:

Siekiant darnaus teisingumo vykdymo, reikia sumažinti vienu metu vykstančių procesų galimybę ir užtikrinti, kad skirtingose valstybėse narėse nebūtų priimami nesuderinami sprendimai. Turėtų būti nustatytas aiškus ir efektyvus lis pendens atvejų ir susijusių ieškinių išnagrinėjimo mechanizmas, kuris taip pat padėtų išvengti dėl nacionalinių skirtumų atsirandančių problemų, kai reikia nustatyti momentą, kada byla yra laikytina esančia teismo žinioje. Šiame reglamente minėtas momentas turėtų būti apibrėžtas autonomiškai;

<...>

8. Šio reglamento 22 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

Tačiau, siekiant gerinti susitarimų dėl išimtinės jurisdikcijos veiksmingumą ir išvengti piktnaudžiavimo bylinėjimosi taktika, būtina numatyti bendros lis pendens taisyklės išimtį, kad būtų tinkamai išspręsti konkretūs atvejai, kai teismo procesai gali vykti vienu metu. Tai atvejai, kai siekiant pradėti procesą buvo kreiptasi į teismą, kuris nebuvo nurodytas susitarime dėl išimtinės jurisdikcijos, o vėliau buvo kreiptasi į susitarime nurodytą teismą siekiant pradėti procesą byloje tarp tų pačių šalių dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu. Tokiu atveju, kai tik buvo kreiptasi į susitarime nurodytą teismą, teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, turėtų sustabdyti bylos nagrinėjimą tol, kol susitarime nurodytas teismas paskelbs, kad jis neturi jurisdikcijos pagal susitarimą dėl išimtinės jurisdikcijos. Taip siekiama užtikrinti, kad susiklosčius tokioms aplinkybėms susitarime nurodytam teismui būtų teikiama pirmenybė sprendžiant dėl susitarimo galiojimo ir dėl susitarimo taikymo teismo nagrinėjamam ginčui masto. Susitarime nurodytam teismui turėtų būti suteikta galimybė nagrinėti bylą neatsižvelgiant į tai, ar susitarime nemurodytas teismas jau nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą, ar ne.

9. Reglamento 1215/2012 25 straipsnyje nustatyta:

1. Jeigu šalys, neatsižvelgiant į jų nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių, tas teismas (tie teismai) turi jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesusitarė kitaip.

10. Reglamento 1215/2012 29 straipsnyje nurodyta:

1. Nedarant poveikio 31 straipsnio 2 dalies nuostatoms, jeigu skirtingų valstybių narių teismuose pradedamas procesas bylose tarp tų pačių šalių dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu, bet kuris teismas, į kurį kreiptasi vėliau, savo iniciatyva sustabdo bylos nagrinėjimą, kol bus nustatyta teismo, į kurį kreiptasi pirmiausia, jurisdikcija.

2. *1 dalyje nurodytais atvejais teismo, į kurį kreiptasi dėl ginčo, prašymu bet kuris kitas teismas, į kurį buvo kreiptasi, nedelsdamas informuoja pirmąjį teismą apie datą, kai į jį buvo kreiptasi pagal 32 straipsnį.*
 3. *Jeigu nustatoma teismo, į kurį buvo kreiptasi pirmiausia, jurisdikcija, bet kuris kitas teismas nei teismas, į kurį buvo kreiptasi pirmiausia, atsisako jurisdikcijos to teismo naudai.*
11. Reglamento 1215/2012 31 straipsnyje nustatyta:
1. *Jeigu ieškiniai priskiriami išimtinai kelių teismų jurisdikcijai, bet kuris teismas, kitas nei teismas, į kurį buvo kreiptasi pirmiausia, atsisako jurisdikcijos to teismo naudai.*
 2. *Nedarant poveikio 26 straipsnio nuostatoms, kai kreipiamasi į valstybės narės teismą, kuriam pagal 25 straipsnyje nurodytą susitarimą suteikiama išimtinė jurisdikcija, bet kuris kitos valstybės narės teismas sustabdo bylos nagrinėjimą, kol teismas, į kurį kreiptasi remiantis susitarimu, paskelbia, kad jis neturi jurisdikcijos pagal susitarimą.*
 3. *Tais atvejais, kai susitarime nurodytas teismas nustato savo jurisdikciją pagal susitarimą, bet kuris kitos valstybės narės teismas atsisako savo jurisdikcijos to teismo naudai.*
12. Reglamento 1215/2012 45 straipsnyje reglamentuota:
1. *Bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu teismo sprendimas nepripažįstamas, jei:*
 - a) *toks pripažinimas aiškiai prieštarauja valstybės narės, į kurią kreipiamasi, viešajai tvarkai (ordre public);*
 - b) *teismo sprendimas buvo priimtas, jei atsakovui, kuris neatvyko į teismą, laiku ir tinkamu būdu nebuvo įteiktas bylos iškelimo arba lygiavertis dokumentas, kad jis galėtų pasirengti savo gynybai, išskyrus atvejus, kai atsakovas neužginčijo teismo sprendimo, nors turėjo galimybę tai padaryti;*
 - c) *teismo sprendimas nesuderinamas su valstybėje narėje, į kurią kreipiamasi, priimtu teismo sprendimu byloje tarp tų pačių šalių;*
 - d) *teismo sprendimas nesuderinamas su anksčiau kitoje valstybėje narėje arba trečiojoje valstybėje priimtu teismo sprendimu byloje tarp tų pačių šalių dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu su sąlyga, kad ankstesnis teismo sprendimas atitinka būtinas sprendimų pripažinimo sąlygas valstybėje narėje, į kurią kreipiamasi;*
 - e) *teismo sprendimas prieštarauja:*
 - i) *II skyriaus 3, 4 arba 5 skirsniams, jeigu atsakovas buvo draudėjas, apdraustasis, draudimo sutarties naudos gavėjas, žalą patyrusi šalis, vartotojas arba darbuotojas; arba*
 - ii) *II skyriaus 6 skirsnii.*
 2. *Nagrinėdamas 1 dalies e punkte nurodytus jurisdikcijos pagrindus, teismas, kuriam pateiktas prašymas, turi remtis nustatytais faktais, kuriais kilmės teismas grindė savo jurisdikciją.*
 3. *Nedarant poveikio 1 dalies e punktui, kilmės teismo jurisdikcija negali būti peržiūrima. 1 dalies a punkte nurodytas viešosios tvarkos kriterijus negali būti taikomas jurisdikcijos taisyklėms.*
 4. *Prašymas atsisakyti pripažinti teismo sprendimą pateikiamas pagal 2 poskirsnį ir, atitinkamais atvejais, pagal 4 skirsnį numatytą tvarką.*

II. Šalių ginčui spręsti aktualus CMR konvencijos* teisinis reguliavimas

* Kasacinis teismas atkreipia dėmesį, kad oficialus CMR konvencijos tekstas lietuvių kalba, lyginant su kitomis kalbinėmis versijomis, yra netikslus.

13. CMR konvencijos 31 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

1. *Visais ginčytiniais klausimais, kilusiais dėl vežimo, patenkančio į šios Konvencijos veikimo sritį, ieškovas, be teismų, esančių Konvencijos šalyse-dalyvėse, gali kreiptis į teismus valstybės, kurios teritorijoje:*

a) *atsakovas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, firmos būstinę ar filialą arba agentūrą, kuriems tarpininkaujant buvo sudaryta vežimo sutartis, arba*

b) *yra krovinio priėmimo vežti vieta arba numatyta pristatymo vieta.*

Į kitus teismus kreiptis negalima.

14. CMR konvencijos 41 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

1. *Nepažeidžiant 40 straipsnio nuostatų, visi susitarimai, kuriais tiesiogiai ar netiesiogiai nukrypstama nuo šios Konvencijos, laikomi negaliojančiais. Tokio susitarimo negaliojimas nesukelia kitų sutarties nuostatų negaliojimo.*

III. Reikšmingos faktinės aplinkybės

15. Užsakovė UAB „ACC Distribution“ su vežėja UAB „Rhenus Logistics“ (buvęs pavadinimas UAB „Rhenus svoris“) sudarė transporto paslaugų sutartį (toliau – Transportavimo paslaugų sutartis) dėl kompiuterinės technikos krovinio pervežimo iš Nyderlandų į Lietuvą. UAB „Rhenus Logistics“ pati krovinio negabeno, faktinė jo vežėja buvo Lenkijos bendrovė PPHU „Kark-Trans“ (CMR važtaraštis Nr. NL 124007). Naktį iš 2017 m. sausio 23 d. į 2017 m. sausio 24 d. krovinį gabenančio vilkiko vairuotojui sustojus nesaugomoje aikštelėje Vokietijos Federacinėje Respublikoje, dalis krovinio (5155 kg) buvo pavogta.
16. Transportavimo sutarties skyriaus „Šalių atsakomybė“ 2 punkte buvo įtvirtinta, kad „ginčai ir nesutarimai, kurie gali kilti vykdant šią sutartį, pagal galimybę sprendžiami šalių derybomis“. To paties skyriaus 3 punkte nustatyta, kad „tuo atveju, kai ginčai ir nesutarimai šalių derybomis neišsprendžiami, juos nagrinėja teismas, kurio apylinkėje yra įregistruotas „Užsakovo“ juridinis adresas“. Kadangi užsakovės UAB „ACC Distribution“ buveinė (adresas) yra Lietuvos Respublikoje, Transportavimo sutarties šalių susitarimu buvo susitarta dėl Lietuvos Respublikos teismų jurisdikcijos sprendžiant ginčus, kylančius iš šios sutarties vykdymo.
17. Krovinių draudimo sutartimi (draudimo liudijimas GJELT Nr. 2364366) draudikė ADB „Gjensidige“ buvo apdraudusi visų rizikų krovinių draudimu draudėjai UAB „ACC Distribution“ priklausančius krovinius nuo pervežimo metu gresiančių žuvimo, sugadinimo, dingimo pavojų draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d.
18. Draudikė ADB „Gjensidige“ pripažino įvykį dėl krovinio vagystės draudžiamuoju ir 2017 m. balandžio 21 d. išmokėjo draudėjai UAB „ACC Distribution“ 205 108,89 Eur draudimo išmoką.
19. Nyderlandų Karalystės Zeeland-West-Brabant teisme (toliau – Nyderlandų Karalystės teismas) 2017 m. vasario 3 d. buvo iškelta civilinė byla Nr. C/02/329931/HA ZA 17-290 pagal bendrovių „Post & Co Belgium BVBA“ ir UAB „Rhenus Logistics“ negatyvų ieškinį dėl vežėjo civilinės atsakomybės ribų nustatymo atsakovėms UAB „ACC Distribution“, ADB „Gjensidige“, „Dell Technology and solutions Limited“ ir „Dell (PS) Limited“.
20. Bylos nagrinėjimo metu atsakovės UAB „ACC Distribution“ ir ADB „Gjensidige“ iškėlė jurisdikcijos klausimą, reikalaudamos, kad teismas paskelbtų neturintis jurisdikcijos nagrinėti bylą arba sustabdytų bylos nagrinėjimą dėl to, kad tarp Transportavimo sutarties šalių buvo

KOPIJA TIKRA
(Nuorašas tikras)

sudarytas susitarimas dėl jurisdikcijos. Nyderlandų Karalystės teismas 2017 m. rugpjūčio 23 d. sprendimu atmetė šį atsakovių reikalavimą, nurodęs, kad Transportavimo sutarties šalių susitarimas dėl jurisdikcijos, apribojantis pagal CMR konvencijos 31 straipsnį jurisdikciją turinčių teismų pasirinkimą, prieštarauja minėtai CMR konvencijos nuostatai ir, vadovaujantis CMR konvencijos 41 straipsnio 1 dalimi, yra niekinis ir negalioja.

21. Kauno apygardos teisme 2017 m. rugsėjo 19 d. buvo iškelta civilinė byla pagal ieškovės ADB „Gjensidige“ ieškinį atsakovei UAB „Rhenus Logistics“ dėl 205 108,89 Eur žalos atlyginimo ir palūkanų priteisimo (civilinės bylos Nr. e2-209-264/2020). Ieškovė ADB „Gjensidige“ nurodė, kad, išmokėjus 205 108,89 Eur draudimo išmoką dėl krovinio vagystės draudėjai UAB „ACC Distribution“, jai subrogacijos pagrindu perėjo UAB „ACC Distribution“ reikalavimo teisė į vežėją UAB „Rhenus Logistics“ dėl civilinės atsakomybės pagal Transportavimo sutartį.
22. Atsakovė UAB „Rhenus Logistics“ prašė ieškinį palikti nenagrinėtą. Nurodė, kad, Kauno apygardos teisme iškėlus civilinę bylą pagal ieškovės ADB „Gjensidige“ ieškinį atsakovei UAB „Rhenus Logistics“ dėl 205 108,89 Eur žalos atlyginimo, susiklostė *lis pendens* situacija, kuri turėtų būti sprendžiama pripažįstant Nyderlandų Karalystės teismo jurisdikciją nagrinėti tarp šalių kilusį ginčą, kadangi teismo procesas Nyderlandų Karalystės teisme buvo pradėtas kur kas anksčiau.
23. Kauno apygardos teismas 2018 m. kovo 12 d. nutartimi civilinę bylą sustabdė, iki įsiteisės procesinis sprendimas Nyderlandų Karalystės teismo nagrinėjamoje civilinėje byloje Nr. C/02/329931/HA ZA 17-290; atsakovės UAB „Rhenus Logistics“ prašymo ieškinį palikti nenagrinėtą netenkino. Lietuvos apeliacinis teismas 2018 m. liepos 19 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 12 d. nutartį paliko nepakeistą. Apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į Transportavimo sutartyje sudarytą susitarimą dėl jurisdikcijos ir Reglamento 1215/2012 25 straipsnio 1 dalį, pripažino, kad jurisdikcija priklauso Lietuvos Respublikos teismams. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nagrinėjamu atveju nėra pagrindo taikyti CMR konvencijos 31 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtintų nuostatų dėl alternatyvios jurisdikcijos ir *lis pendens* taisyklių, nes tai prieštarautų pagrindiniams Reglamento 1215/2012 principams, o konkrečiai – jurisdikcijos nuspėjamumui ir šalių susitarimo veiksmingumui.
24. Nyderlandų Karalystės teismas 2019 m. rugsėjo 25 d. sprendimu sujungtose bylose Nr. C/02/329931/HA ZA 17-290 ir 17-824 paskelbė, kad ieškovų UAB „Rhenus Logistics“ ir „Post & Co Belgium BVBA“ atsakomybė atsakovams UAB „ACC Distribution“, ADB „Gjensidige“, „Dell Technology and solutions Limited“ ir „Dell (PS) Limited“ yra ribota ir negali viršyti CMR konvencijos 23 straipsnio 3 dalyje nustatyto kompensacijos dydžio. Šis teismo sprendimas nebuvo skundžiamas apeliacine tvarka.
25. Atsakovė UAB „Rhenus Logistics“, vykdydama Nyderlandų Karalystės teismo 2019 m. rugsėjo 25 d. sprendimą, 2020 m. vasario 14 d. mokėjimo nurodymu pervedė ieškovei ADB „Gjensidige“ 61 229,05 Eur kompensaciją (40 854,20 Eur žalos atlyginimą ir palūkanas). Ieškovė 2020 m. gegužės 11 d. pateikė prašymą dėl dalies ieškinio reikalavimo (40 854,20 Eur sumos) atsisakymo ir prašė patenkinti likusią ieškinio reikalavimo dalį dėl 164 254,69 Eur žalos atlyginimo.
26. Kauno apygardos teismas 2020 m. vasario 12 d. nutartimi atnaujino sustabdytos civilinės bylos nagrinėjimą.
27. Kauno apygardos teismas 2020 m. gegužės 22 d. sprendimu priėmė ieškovės ADB „Gjensidige“ ieškinio reikalavimo dalies (40 854,20 Eur) atsisakymą ir šią bylos dalį nutraukė; kitą ieškinio dalį atmetė. Teismas nusprendė, kad ieškinio reikalavimas dėl neribotos civilinės atsakomybės taikymo CMR konvencijos 29 straipsnio 1 punkto nuostatų prasme yra nepagrįstas, kadangi Nyderlandų Karalystės teismo 2019 m. rugsėjo 25 d. sprendimu, priimtu civilinėje byloje Nr. C/02/329931 / HA ZA 17-290, tarp ieškovės ir atsakovės kilęs ginčas buvo išspręstas, įvertinus aplinkybes, ar vežėjo veiksmai gabenant ginčo krovinį gali būti laikomi dideliu

KOPIJA TIKRA
(Nuorašas tikras)

neatsargumu, dėl ko nebūtų taikomi vežėjo atsakomybės ribojimai dėl kompensacijos dydžio pagal CMR konvencijos 23 straipsnio 3 punktą ir iš atsakovės UAB „Rhenus Logistics“ galėtų būti reikalaujama visos patirtos žalos atlyginimo. Vadovaudamasis CPK 182 straipsnio 2 punktu, teismas nusprendė, kad įsiteisėjęs Nyderlandų Karalystės teismo sprendimas turi prejudicinę galią nagrinėjamoje byloje.

28. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2021 m. vasario 25 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2020 m. gegužės 22 d. sprendimą paliko nepakeistą. Apeliacinės instancijos teismas, spręsdamas, ar Nyderlandų Karalystės teismo 2019 m. rugsėjo 25 d. sprendimas turi prejudicinę galią nagrinėjamoje byloje, atsižvelgdamas į ieškovės apeliacinio skundo argumentus, vertino, ar Nyderlandų Karalystės teismui priimant minėtą sprendimą nebuvo pažeistos išimtinės jurisdikcijos taisyklės. Nurodė, kad, sprendžiant teisingumo klausimą, yra aktualios tiek Reglamento 1215/2012, tiek CMR konvencijos, kaip specialaus teisės akto, nuostatos. Esant atitinkamam vežimo sutarties šalių susitarimui dėl jų ginčų nagrinėjimo vietos, ieškinys Lietuvos Respublikos teismui galėjo būti reiškiamas vadovaujantis tiek Reglamento 1215/2012 25 straipsnio 1 dalies pagrindu (išimtinis teisingumas), tiek CMR konvencijos 31 straipsnio 1 punkte įtvirtintomis alternatyviomis tarptautinio teisingumo nustatymo taisyklėmis. Vadovaujantis CMR konvencijos 31 straipsnio 1 punkte įtvirtintomis taisyklėmis, net ir esant vežimo sutarties šalių susitarimui dėl jurisdikcijos, tarp šalių kilęs ginčas alternatyviai galėjo būti nagrinėjamas teismuose, turinčiuose jurisdikciją nagrinėti ginčą pagal CMR konvencijos 31 straipsnio 1 punkto a ir b papunkčiuose įtvirtintas taisykles. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad, esant konkurencijai tarp CMR konvencijoje ir Reglamente 1215/2012 nustatytų teisingumo taisyklių, sprendžiant dėl konkrečių teisingumo taisyklių taikymo turi būti atsižvelgta, kokias pasekmes konkrečioje situacijoje sukurtų alternatyvų įtvirtinamųjų CMR konvencijos 31 straipsnio 1 dalies nuostatų taikymas, lyginant su išimtinį teisingumą nustatančių Reglamento 1215/2012 25 straipsnio nuostatų taikymu. Teisėjų kolegija, nustačiusi, kad Nyderlandų Karalystės teismo jurisdikcija nagrinėti tarp šalių kilusį ginčą dėl atsakovės ribotos atsakomybės nustatymo nebuvo paneigta nei paties Nyderlandų Karalystės teismo, nei Lietuvos Respublikos teismų, nusprendė, kad CMR konvencijoje įtvirtintų alternatyvių tarptautinio teisingumo nustatymo taisyklių taikymas nagrinėjamu atveju, siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, nepažeistų esminių Reglamento 1215/2012 principų (pvz.: jurisdikcijos nuspėjamumo, gero teisingumo administravimo) ir nesukeltų mažiau palankių tinkamam vidaus rinkos veikimui įgyvendinti pasekmių nei tos, kurias lemtų Reglamento 1215/2012 25 straipsnio 1 dalies nuostatų taikymas. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs nagrinėjamos civilinės bylos dėl žalos atlyginimo subrogacijos pagrindu ir Nyderlandų Karalystės teisme išnagrinėtos civilinės bylos dėl vežėjo civilinės atsakomybės ribų nustatymo tapatumą, nusprendė, kad jos neatitinka ginčų tapatumo sąlygos (skiriasi bylų šalys, ieškiniu pareikštų reikalavimų teisinis pagrindas), tačiau vertintinos kaip besąlygiškai susijusios (sutampa abiejų bylų tikslai ir abiejų bylų pagrindu esančios faktinės aplinkybės). Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai rėmėsi Nyderlandų Karalystės teismo sprendimu, kuriuo nustatyta ribota atsakovės civilinė atsakomybė (CMR konvencijos 23 straipsnio 3 dalis), kaip prejudiciniu faktu, ir padarė išvadą, kad iš naujo spręsti klausimą dėl didesnės civilinės atsakomybės apimties taikymo (CMR konvencijos 29 straipsnio 1 punktas) nėra pagrindo.
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 2 d. priimtas ieškovės ADB „Gjensidige“ kasacinis skundas dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutarties peržiūrėjimo, kuriuo taip pat prašoma kreiptis į Teisingumo Teismą, siekiant išsiaiškinti, ar nagrinėjamu atveju susitarimas dėl teisingumo kvalifikuotinas kaip išimtinis ir kokios būtų jo pažeidimo teisinės pasekmės. Kasaciniame skunde ieškovė, be kita ko, nurodo, kad, esant konkurencijai tarp CMR konvencijoje ir Reglamente 1215/2012 nustatytų teisingumo taisyklių, prioritetas turėjo būti teikiamas Reglamento 1215/2012 25 straipsnio 1 dalyje įtvirtintai teisės normai, kuri susitarime dėl jurisdikcijos nurodyto valstybės

KOPIJA TIKRA
(Nuorašas tikras)

narės teismo jurisdikciją prilygina išimtinai. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai taikė CMR konvencijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas alternatyvias tarptautinio teisingumo nustatymo taisykles, kadangi jų taikymas nagrinėjamu atveju sukėlė mažiau palankias vidaus rinkos tinkamo veikimo pasekmes, neužtikrino ES veikimo principų: jurisdikcijos nuspėjamumo, teisės subjektų teisinio saugumo, gero teisingumo vykdymo.

30. Atsakovė UAB „Rhenus Logistics“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo netenkinti ieškovės prašymo kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo, kasacinį skundą atmesti, o Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 25 d. nutartį palikti nepakeistą.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir pozicija prejudicinio sprendimo priėmimo procedūroje

31. 2010 m. gegužės 4 d. sprendime byloje *TNT*, C-533/08, pasisakydamas dėl Reglamento 44/2001 santykio su specifinės srities, taip pat patenkančias į šio reglamento taikymo sritį, reglamentuojančiais tarptautinės teisės aktais, Teisingumo Teismas išaiškino, kad šio reglamento 71 straipsniu siekiama laikytis tarptautinių sutarčių taisyklių, kurios buvo nustatytos atsižvelgiant į konkrečios srities bylų specifiką (sprendimo byloje *TNT* 48 punktas).
32. Vis dėlto, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, taikant tokias taisykles negalima pažeisti principų, kuriais Sąjungoje grindžiamas teismų bendradarbiavimas civilinėse ir komercinėse bylose, kaip antai tų, kurie nurodyti Reglamento 44/2001 6, 11, 12 ir 17 konstatuojamosiose dalyse: siekio įgyvendinti laisvą civilinėse ir komercinėse bylose priimtų sprendimų judėjimą, kompetentingų jurisdikcijų nuspėjamumo, teisinio saugumo bylos šalims, gero teisingumo administravimo, vienu metu vykstančių teismo procesų galimybės maksimalaus sumažinimo, taip pat tarpusavio pasitikėjimo teisingumu Sąjungoje (sprendimo byloje *TNT* 49 punktas).
33. Reglamento 44/2001 71 straipsnio turinys negali prieštarauti principams, kuriais grindžiami teisės aktai, kurių sudėtinė dalis jis yra. Todėl šio reglamento taikymo srityje, kaip antai tarptautinis krovinių vežimas keliais, specialios konvencijos, kokia yra CMR konvencija, nuostatos negali būti taikomos, jei dėl tokio taikymo sukeliama mažiau palankios tinkamam vidaus rinkos veikimui įgyvendinti pasekmės nei tos, kurias lemia minėto reglamento nuostatos (sprendimo byloje *TNT* 51 punktas).
34. Kalbant konkrečiai apie tarptautinės jurisdikcijos klausimus reglamentuojantį CMR konvencijos 31 straipsnį, kuris yra aktualus ir šiai bylai, Teisingumo Teismas sprendime byloje *Nickel & Goeldner Expedition*, C-157/13, išaiškino, kad Reglamento 44/2001 71 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai ginčas patenka ir į šio reglamento, ir į CMR konvencijos taikymo sritį, pagal šio reglamento 71 straipsnio 1 dalį valstybė narė gali taikyti šios konvencijos 31 straipsnio 1 punkte nustatytas jurisdikcijos taisykles.
35. Kiek tai susiję su ieškinių tapatumo problematika, 2013 m. gruodžio 19 d. sprendime byloje *Nipponkoa*, C-452/12, Teisingumo Teismas, *inter alia* (be kita ko), nagrinėjo klausimą, ar Reglamento 44/2001 71 straipsnis aiškinamas kaip draudžiantis CMR konvencijos 31 straipsnio 2 dalį aiškinti taip, kad vienoje valstybėje narėje pareikšto ieškinio dėl negatyvaus pripažinimo

KOPIJA TIKRA
(Nuorašas tikras)

- arba bylos, kurioje priimtas sprendimas dėl negatyvaus pripažinimo, dalykas ir pagrindas nėra tapatūs kitoje valstybėje narėje dėl tos pačios žalos pateikto regresinio ieškinio, kai ginčo šalys arba jų teisių perėmėjai yra tie patys, dalykui ir pagrindui.
36. Teisingumo Teismas dėl šio klausimo pasisakė, jog pagal Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su Reglamento 44/2001 27 straipsnio aiškinimu, prašymo pripažinti atsakovą atsakingu už žalą ir priteisti iš jo žalos atlyginimą dalykas ir pagrindas yra tapatus ankstesnio šio atsakovo ieškinio dėl negatyvaus pripažinimo, kuriuo siekta pripažinti, jog jis nėra atsakingas už minėtą žalą, dalykui ir pagrindui. CMR konvencijos nuostatos aiškinimas, pagal kurį minėto ieškinio ir sprendimo minėtoje byloje pagrindas ir dalykas yra netapatūs, neužtikrintų galimybės tokiomis pat palankiomis sąlygomis, kokios nustatytos Reglamente 44/2001, pasiekti konkuruojančių teismo procesų maksimalaus sumažinimo tikslo, kuris yra vienas iš tikslų ir principų, kuriais grindžiamas teismų bendradarbiavimas civilinėse ir komercinėse bylose Sąjungoje (sprendimo byloje *Nipponkoa* 42 ir 44 punktai).
 37. Taigi remiantis minėta Teisingumo Teismo praktika preliminariai darytinos šios išvados: i) tarptautinės jurisdikcijos klausimams taikytinos CMR konvencijos nuostatos, įskaitant šios konvencijos 31 straipsnį, pagal kurį jurisdikciniai susitarimai nėra išimtiniai ir kurių gali būti nesilaikoma kreipiantis į vieną iš aptariamame straipsnyje nurodytų teismų (sprendimas byloje *Nickel & Goeldner Spedition*); ii) ieškinių tapatumo vertinimas *lis pendens* tikslais atliekamas pagal Europos Sąjungos reglamente įtvirtintas taisykles; iii) nagrinėjamos bylos kontekste Nyderlandų teisme ir Lietuvos teisme pareikšti ieškiniai yra tapatūs (sprendimas byloje *Nipponkoa*).
 38. Vadinas, tiek, kiek tai susiję su subjektais, kurie dalyvauja abiejuose teismo procesuose Lietuvoje ir Nyderlanduose, nagrinėjamoje byloje, visų pirma, teisiškai aktualus yra Reglamento 1215/2012 29 straipsnis.
 39. Pirmiausia reikia pažymėti, kad Reglamento 1215/2012 *lis pendens* reguliavimas, lyginant su Reglamente 44/2001 įtvirtintomis nuostatomis, yra pasikeitęs: Reglamento 1215/2012 29 straipsnio 1 dalyje, visų pirma, nurodoma, kad ji nedaro poveikio 31 straipsnio 2 daliai, kuri, nustatydamą *lis pendens* taisyklės išimtį, įpareigoja bet kurios kitos valstybės narės teismą sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol teismas, į kurį kreiptasi remiantis jurisdikciniu susitarimu, paskelbia, kad jis neturi jurisdikcijos pagal susitarimą. Antra, Reglamento 1215/2012 31 straipsnio 3 dalis įpareigoja bet kurį kitą teismą atsisakyti jurisdikcijos, jeigu jurisdikciniame susitarime nurodytas teismas konstatuoja, kad tarptautinis teisingumas priklauso jam.
 40. Kitaip tariant, Reglamento 1215/2012 29 straipsnio 1 dalis ir 31 straipsnio 2 bei 3 dalys nustato pirmumu laiko atžvilgiu pagrįstos bendrosios *lis pendens* taisyklės išimtį tais atvejais, kai yra sudarytas jurisdikcinis susitarimas. Ši išimtis lemia, kad tam tikrais atvejais, t. y. tuo atveju, kai pirmiau kreipiamasi ne į jurisdikciniame susitarime nurodytą teismą, tapatūs teismo procesai gali vykti paraleliai.
 41. Šios laiko pirmenybė grįstos taisyklės išimties logika atskleidžiama Reglamento 1215/2012 22 konstatuojamojoje dalyje. Joje, *inter alia*, nurodyta, kad reglamento pakeitimai atlikti siekiant gerinti susitarimų dėl išimtinės jurisdikcijos veiksmingumą ir išvengti piktnaudžiavimo bylinėjimosi taktika. Pakeitimais siekiama užtikrinti, kad susitarime nurodytam teismui būtų teikiama pirmenybė sprendžiant dėl susitarimo galiojimo ir dėl susitarimo taikymo teismo nagrinėjamam ginčui masto. Susitarime nurodytam teismui turėtų būti suteikta galimybė nagrinėti bylą neatsižvelgiant į tai, ar susitarime nenurodytas teismas jau nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą.
 42. Atsižvelgiant į jau aptartus teisinio reglamentavimo pakeitimus, kasaciniam teismui kyla abejonių dėl CMR konvencijos 31 straipsnio, kiek jis nustato ypač laisvą jurisdikcinių susitarimų traktavimą, suderinamumo su Reglamentu 1215/2012 kompetentingų jurisdikcijų nuspėjamumo, teisinio saugumo bylos šalims, gero teisingumo administravimo, vienu metu vykstančių teismo

procesų galimybės maksimalaus sumažinimo, taip pat tarpusavio pasitikėjimo teisingumu Sąjungoje ir kt. principų aspektais.

43. Reglamento 1215/2012 29 ir 31 straipsnių esminė paskirtis yra kovoti su vadinamosiomis jurisdikcinėmis torpedomis, kai taktinių bylinėjimosi ketinimų turintys ieškovai vietoj susitarime dėl teisingumo nustatyto teismo dėl vienokių ar kitokių priežasčių kreipiasi į kitos valstybės narės teismą (žr., pvz., Dickinson, A.; Lein, E. *The Brussels I Regulation Recast*, Oxford University Press, 2015, p. 321, 11.01 punktą ir jame nurodomą ataskaitą). Tokiu būdu pagal Reglamento 44/2001 nuostatas susitarime nenurodytas teismas *lis pendens* tikslais tapdavo „pirmuoju“, o nurodytasis – „antruoju“. Kadangi Reglamento 44/2001 27 straipsnis jurisdikciniame susitarime nurodyto teismo niekaip nediferencijavo (nesuteikė jam išimtinės prasmės), lyginant su kitais teismais, susitarime nurodytas teismas turėjo stabdyti bylą, iki „pirmasis“ teismas išsispręs jurisdikcijos klausimą, taigi aptariamą bylinėjimosi taktiką panaudojusi šalis galėdavo gauti naudos iš tokio taktinio bylinėjimosi.
44. Reglamento 44/2001 pakeitimais siekta reaguoti į šiuos *lis pendens* taisyklės veikimo trūkumus. Pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, COM(2010) 748, (toliau – Pasiūlymas) daryta išvada, kad reglamentas veikia sėkmingai, tačiau pažymėta, kad iš konsultacijų su suinteresuotaisiais asmenimis ir įvairių Komisijos užsakymu atliktų teisinių ir empirinių tyrimų paaiškėjo, kad šiuo metu taikant reglamentą kyla tam tikrų sunkumų, kurie turėtų būti pašalinti. Šiame dokumente, *inter alia*, išskirti keturi pagrindiniai tobulintini aspektai.
45. Trečiuoju iš keturių Komisijos išskirtų trūkumų nurodoma tai, kad būtina gerinti susitarimų dėl teisingumo veiksmingumą. Šiuo metu susitarime dėl teisingumo šalių nurodytas teismas pagal reglamentą įpareigotas sustabdyti bylos nagrinėjimą, jei į kitą teismą kreiptasi pirmiau. Ši nuostata leidžia nesąžiningai veikiančioms ginčo šalims pirmiausia kreiptis į teismą, kuriam ginčas nėra teisingas, ir taip vilkinti ginčo išsprendimą pasirinktame teisme. Dėl to patiriama papildomų sąnaudų, gaištamas laikas ir mažinamas teisinis tikrumas bei ginčo išsprendimo numatomumas, kurio kaip tik ir siekiama susitarimu dėl teisingumo.
46. Pasiūlyme buvo nurodyta, kad, kiek tai susiję su susitarimais dėl teisingumo, daugelis suinteresuotųjų subjektų ir valstybių narių pritarė būtinybei gerinti tokių susitarimų veiksmingumą. Iš įvairių būdų pasiekti šį tikslą palankiausiai buvo įvertinta nuostata, kad pasirinktam teismui būtų teikiama pirmenybė spręsti dėl savo jurisdikcijos. Toks mechanizmas iš esmės atitiktų 2005 m. Hagos konvencijoje dėl susitarimų dėl teisingumo nustatytą sistemą ir užtikrintų nuoseklumą Sąjungoje bei tarptautiniu lygmeniu, jei Sąjunga nuspręstų ateityje prisijungti prie 2005 m. konvencijos.
47. Be kita ko, pagal minėtos 2005 m. Hagos konvencijos 5 straipsnį jurisdikciniame susitarime nurodytam teismui suteikiama kompetencija spręsti bylą (1 dalis) ir neleidžiama atsisakyti naudotis jurisdikcija remiantis tuo, kad ginčą turėtų spręsti kitos valstybės teismas (2 dalis). Kitiems teismams, kurie nėra pasirinktas teismas, nustatyta pareiga sustabdyti arba nutraukti bylą, kurioje taikomas susitarimas dėl išimtinio teisingumo, išskyrus šios konvencijos 6 straipsnio a–e punktuose nurodytus atvejus (6 straipsnis). 2005 m. Hagos konvencijos 9 straipsnio e punktas leidžia atsisakyti pripažinti arba vykdyti užsienio teismo sprendimą, jeigu pripažinimas arba vykdymas akivaizdžiai prieštarautų prašomosios valstybės viešajai tvarkai, įskaitant situacijas, kai specifinis procesas, kuriame priimtas teismo sprendimas, nesuderinamas su tos valstybės pagrindiniais teisingo proceso principais.
48. Palyginus Briuselio reglamento pakeitimo tikslus ir CMR konvencijos reguliavimą, reikia konstatuoti, kad CMR konvencijos 31 straipsnyje įtvirtintas jurisdikcinis režimas neužkertą kelio taktiniam bylinėjimuisi ir netgi jį skatina, sudaro sąlygas susiklostyti teisinėms situacijoms, kurių buvo siekiama išvengti išdėdžius nauja redakcija Reglamentą 44/2001.

49. Kaip akivaizdžiai matyti iš CMR konvencijos 31 straipsnyje vartojamų formuluočių („ieškovas gali pareikšti ieškinį bet kuriame susitariančiosios šalies teisme arba tribunole, nurodytame šalių susitarime, ir, *be to*, teismuose <...>“), jurisdikciniame susitarime nurodytas teismas nelaikomas turinčiu išimtinę jurisdikciją. Tuo tarpu pagal Reglamento 1215/2012 25 straipsnio 1 dalį jurisdikciniu susitarimu suteikta jurisdikcija laikoma išimtinė, nebent šalys sutartų kitaip. Taigi konvencija ir reglamentas jurisdikcinius susitarimus traktuoja kardinaliai priešingai.
50. Aplinkybė, kad jurisdikciniai susitarimai pagal CMR konvenciją nėra išimtiniai, sudaro sąlygas jų nesunkiai išvengti, o tai gali mažinti teisinį apibrėžtumą, paneigti verslo subjektų valios autonomiją ir lemti lenktynes iki teismo bei skatinti taktinį bylinėjimąsi.
51. Abejotina, ar tarptautinių pervežimų sritis yra tiek specifiška, kad pateisintų tokių kardinaliai skirtingų taisyklių jurisdikciniams susitarimams taikymą. Priešingai, kaip matyti iš nagrinėjamos bylos, subjektai linkę pasinaudoti jiems palankesne jurisdikcija, tokiu būdu tarsi apeidami jurisdikciniu susitarimu nustatyto teismo jurisdikciją (žr. šios nutarties 76 punktą).
52. Dėl pirmiau nurodytų argumentų yra pagrindas manyti, kad CMR konvencijos 31 straipsnis, kiek juo nustatomi neišimtiniai jurisdikciniai susitarimai, taip pat leidžiama kreiptis į kitus, nei nurodytas jurisdikciniame susitarime, teismus, gali prieštarauti ES teisei. Dėl nurodytos priežasties, kadangi sprendimas byloje *Nickel & Goeldner Spedition* priimtas dar pagal senojo Briuselio reglamento nuostatas, o šiuo metu galiojantis reguliavimas, minėta, buvo papildytas naujomis nuostatomis, manytina, kad Reglamento 1215/2012 ir šios specialiosios konvencijos normų santykis reikalauja pakartotinio vertinimo, todėl šiuo klausimu Teisingumo Teismui užduotinas prejudicinis klausimas.

Dėl lis pendens taisyklių pažeidimo teisinių padarinių esant sudarytam jurisdikciniam susitarimui

53. Nepaisant to, kad, kaip minėta pirmiau, Reglamento 1215/2012 29 straipsnis buvo papildytas, taip pat į šį dokumentą buvo įtrauktas 31 straipsnis, šio reglamento tekste nėra tiesiogiai aptariamų teisinės pasekmės, kai teismas, į kurį kreipiamasi pirmiausia, nesivadovauja šalių sudarytu jurisdikciniu susitarimu, nukreipiančiu į antrąjį teismą, ir prisiima jurisdikciją dėl jam pareikšto ieškinių.
54. Teisingumo Teismo praktikoje išaiškinta, kad jurisdikcijos taisyklės ir teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo taisyklės sudaro ne atskiras ir savarankiškas, o glaudžiai susijusias grupes (2012 m. birželio 21 d. sprendimo byloje *Wolf Naturprodukte*, C-514/10, 25 punktas).
55. 2003 m. gruodžio 9 d. sprendime byloje *Gasser*, C-116/02, Teisingumo Teismas, pasisakydamas dėl *lis pendens* taisyklės taikymo tuo atveju, kai yra sudarytas jurisdikcinis susitarimas, tačiau į jame nurodytą teismą šalis kreipiasi vėliau, išaiškino, kad Reglamentų 44/2001 ir 1215/2012 pirmtakės Briuselio konvencijos 21 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad teismas, į kurį kreiptasi vėliau pagal susitarimą dėl jurisdikcijos, turi sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, paskelbs, kad neturi jurisdikcijos.
56. Reglamento 1215/2012 tekstas *expressis verbis* (aiškiais žodžiais) nenustato pagrindo nepripažinti kitoje valstybėje narėje pažeidžiant jurisdikcinį susitarimą priimto teismo sprendimo. Be to, nors jurisdikciniu susitarimu sulygta jurisdikcija jame įvardijama kaip išimtinė, kaip matyti, šio teisės akto 45 straipsnio 1 dalies e punkto ii papunktyje kalbama tik apie II skyriaus 6 skirsnį, o jurisdikciniai susitarimai reglamentuojami 7 skirsnyje.
57. Vis dėlto, atsižvelgiant į jau aptartas Reglamento 1215/2012 naujoves, lyginant su jo pirmtaku, kyla klausimas, ar Teisingumo Teismo dėl Reglamento 44/2001 pateiktas teisės aiškinimas yra vis dar aktualus.

58. Reglamento 1215/2012 nuostatas aiškinant taip, kad *lis pendens* taisyklės esant jurisdikciniam susitarimui pažeidimas nesukuria jokių teisinių pasekmių, gali susidaryti paradoksali situacija, kai šis reglamentas, siekdamas apsaugoti jurisdikcinius susitarimus ir skirti dar didesnę reikšmę šalių autonomijai, vėlesnėse proceso stadijose nenustatydamas galimybės nepripažinti tokia teismo sprendime priimto sprendimo, iš esmės leidžia paraleliai vykti dviem teismo procesams pagal tapačius ieškinius.
59. Lyginant su ankstesniame reglamente įtvirtinta vien pirmumu laiko atžvilgiu pagrįsta *lis pendens* taisykle, kuri gali būti tinkama siekiant skirtingus teismo procesus koordinuojančių teisės normų paprastumo ir maksimalaus nuspėjamumo, naujosios *lis pendens* normos, nesant nuo jų pažeidimo atgrasančių teisinių padarinių, ne tik neleistų užtikrinti paraleliai vykstančių teismo procesų sumažinimo tikslo, bet dar ir sukurtų priešingas sąlygas. Tokiu atveju *ubi jus ibi remedium* (kur teisė, ten ir jos gynyba) principas galėtų nebeteikti prasmės ir susidaryti palankios sąlygos apeiti Reglamento 1215/2012 tikslą apsaugoti jurisdikcinius susitarimus bei suteikti jiems išimtinę reikšmę.
60. Be to, tokia situacija potencialiai susilpnintų jurisdikcinių susitarimų reikšmę Europos Sąjungoje ir lemtų taktinio bylinėjimosi skatinimą. Tai, kad ir kaip būtų paradoksalu, reikštų, jog vienintelis būdas asmeniui, kuris nepageidauja bylinėtis kitame, nei nurodytasis jurisdikciniame susitarime, teisme, ginti savo teises ir teisėtus interesus būtų jurisdikcijos ginčijimas susitarime nenurodytame teisme ir nesėkmės atveju teismo procesinio sprendimo skundimas instancine tvarka. Tai lemtų išaugusias finansines ir laiko sąnaudas bei kenktų Teisingumo Teismo sprendime byloje *TNT* akcentuotoms teisinėms vertybėms – siekiui įgyvendinti laisvą civilinę ir komercinę bylose priimtų sprendimų judėjimą, kompetentingų jurisdikcijų nuspėjamumo, teisinio saugumo bylos šalims, gero teisingumo administravimo, vienu metu vykstančių teismo procesų galimybės maksimalaus sumažinimo, taip pat tarpusavio pasitikėjimo teisingumu Sąjungoje tikslų apsaugai.
61. Taigi kasaciniam teismui kyla klausimas, ar, atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, o ypač į teisės aktų leidėjo norą stiprinti jurisdikcinių susitarimų veiksmingumą, Reglamento 1215/2012 nuostatos neturėtų būti aiškinamos kaip apimančios jurisdikcinių susitarimų apsaugą ir teismo sprendimų pripažinimo bei vykdymo lygmeniu.
62. Pirma, nors, skirtingai nei Reglamento 1215/2012 24 straipsnio, reglamentuojančio išimtinę jurisdikciją, atveju, jurisdikcinio susitarimo šalys gali keisti valią dėl kreipimosi į susitarime nurodytą teismą ir pasinaudoti Reglamento 1215/2012 26 straipsnio 1 dalies suteikiama jurisdikcijos prorogacijos galimybe, vis dėlto Reglamento 1215/2012 25 straipsnyje apibrėžiant jurisdikcinį susitarimą vartojama išimtinės jurisdikcijos sąvoka (angl. *such jurisdiction shall be exclusive*, pranc. *cette compétence est exclusive*, lenk. *tak określona jurysdykcja jest jurysdykcją wyłączną*). Be to, Reglamento 1215/2012 31 straipsnio formuluotės reikalauja, jog tam, kad būtų taikomos *lis pendens* taisyklės, kai tarp šalių yra sudarytas jurisdikcinis susitarimas, turi būti iškelta byla susitarime nurodytame teisme, o tai jau rodo bent vienos iš šalių siekį laikytis jurisdikcinio susitarimo.
63. Atsižvelgiant į teisės aktų leidėjo valią jurisdikciniu susitarimu atitinkamos valstybės narės teismams suteiktą jurisdikciją laikyti, šalims nesutarus kitaip, išimtinę, kyla pagrįstų abejonių dėl pagrindo diferencijuoti išimtinę jurisdikciją priklausomai nuo to, ar ji nustatyta teisės akte, ar šalių sutartyje. Kitu atveju nėra aišku, kokia prasmė įstatymų leidėjui sutartinę jurisdikciją vadinti išimtinę, tačiau nesuteikti visos apsaugos, kuri Reglamentu 1215/2012 suteikta išimtinėi jurisdikcijai pagal 6 skirsnį. Dėl šios priežasties svarstyтина dėl poreikio Reglamento 1215/2012 45 straipsnio 1 dalies e punkto ii papunktį interpretuoti plačiau, kaip apimančią tiek II skyriaus 6 skirsnį, tiek ir 7 skirsnį.
64. Antra, nagrinėjamoje byloje susiklosčiusi situacija kelia klausimų ir dėl jos atitikties viešosios tvarkos reikalavimams.

65. Teisingumo Teismas nuosekliai plėtoja praktiką dėl viešosios tvarkos išlygos tais atvejais, kai kelių valstybių narių teismai skirtingai interpretuoja tam tikras teisės nuostatas.
66. 2009 m. balandžio 28 d. sprendime byloje *Apostilides*, C-420/07, Teisingumo Teismas išaiškino, kad, Reglamento 44/2001 36 straipsnyje ir 45 straipsnio 2 dalyje įtvirtinus draudimą užsienio teismo sprendimą peržiūrėti iš esmės, valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teismui neleidžiama ir atsisakyti pripažinti arba vykdyti šį sprendimą vien tuo pagrindu, kad valstybės, kurioje jis priimtas, teismo taikyta taisyklė skiriasi nuo taisyklės, kurią būtų taikęs valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teismas, jei pats būtų nagrinėjęs bylą. Taip pat valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teismas negali tikrinti valstybės, kurioje sprendimas priimtas, teismo padarytų faktinių ar teisinių išvadų tikslumo (sprendimo byloje *Apostilides* 58 punktą).
67. Sprendime byloje *flyLAL* Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Reglamento 44/2001 34 straipsnio 1 punkte įtvirtinta viešosios tvarkos išlyga galima remtis tik jei kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimas arba vykdymas būtų toks nesuderinamas su valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teisės sistema, kad juo būtų pažeistas kuris nors pagrindinis principas. Tam, kad būtų paisoma draudimo iš esmės peržiūrėti kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą, pažeidimas turėtų būti akivaizdus teisės normos, kuri valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teisės sistemoje laikoma esmine, arba teisės, kuri toje teisės sistemoje pripažįstama pagrindine, pažeidimas (žr. sprendimo byloje *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, 49 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
68. Pirmiau nurodyta jurisprudencija plėtotą Teisingumo Teismo 2015 m. liepos 16 d. sprendime byloje *Diageo Brands*, C-681/13, kuriame Teismas, *inter alia*, vertino, ar vienos valstybės narės teismo galbūt padaryta ES teisės taikymo klaida gali būti pagrindas atsisakyti pripažinti ir leisti vykdyti šį teismo sprendimą remiantis viešosios tvarkos išlyga.
69. Teisingumo Teismas nurodė, kad Reglamento 44/2001 34 straipsnio 1 punktas turi būti aiškinamas taip, jog tai, kad vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas prieštarauja Sąjungos teisei, nėra pagrindas nepripažinti šio sprendimo kitoje valstybėje narėje remiantis tuo, kad juo pažeidžiama tos valstybės viešoji tvarka, jeigu nurodyta teisės klaida nėra akivaizdus teisės normos, kuri pagal Sąjungos teisę, taigi ir pagal valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teisę laikoma esmine, ar teisės, kuri šiose teisės sistemose laikoma pagrindine, pažeidimas.
70. 2019 m. sausio 16 d. sprendime byloje *Liberato*, C-386/17, Teisingumo Teismas sprendė, ar *lis pendens* taisyklės yra priskirtinos prie jurisdikcijos taisyklių, taip pat ar galimas jų patikrinimas pagal viešosios tvarkos išlygą. Teismas išaiškino, kad Reglamento 44/2001 27 straipsnyje ir Reglamento 2201/2003 19 straipsnyje nustatytos *lis pendens* taisyklės turi būti aiškinamos taip, kad kai nagrinėdamas bylą dėl santuokos, tėvų pareigų ir išlaikymo prievolių teismas, kuriame byla iškelta vėliau, pažeisdamas šias taisykles priima sprendimą ir jis tampa galutinis, pagal šias taisykles valstybės narės, kuriai priklauso teismas, kuriame byla iškelta pirmiausia, teismams draudžiama remiantis vien šiuo motyvu atsisakyti pripažinti šį sprendimą. Konkrečiai, vien šis pažeidimas negali pateisinti minėto sprendimo nepripažinimo motyvuojant tuo, kad jis akivaizdžiai prieštarauja šios valstybės narės viešajai tvarkai.
71. Be šios nutarties 61–63 punktuose nurodytų argumentų, susijusių su sąžiningo bylinėjimosi siekiu, ir iš tinkamo teisingumo administravimo kylančių procesinių reikalavimų, jurisdikcinių susitarimų nepaisymas gali turėti praktinių padarinių bylos šalims, kurios neapsiriboja vien teismo procesu kitame, nei buvo sutarta jurisdikciniame susitarime, teisme. Pavyzdžiui, CMR konvencijos 29 straipsnis, reglamentuojantis vežėjo galimybę remtis atsakomybės ribojimu, susieja taikytinos teisės klausimą su teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcija. Atitinkamai jurisdikcinio susitarimo nesilaikymas gali lemti ir kitokią taikytiną teisę nei ta, kuri būtų taikoma, jeigu būtų laikomasi susitarimo dėl teisingumo.

KOPIJA TIKRA
(Nuorašas tikras)

72. Ši aplinkybė, be jau minėto klausimo dėl aptariamų CMR konvencijos normų suderinamumo su Reglamentu 1215/2012, sukelia pagrįstą klausimą dėl jos suderinamumo ir dėl jos santykio su 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma I“) 3 straipsniu ir 5 straipsnio 1 dalimi, kurie pripažįsta šalių teisę pasirinkti vežimo sutarčiai taikytiną teisę.
73. Net ir turint omenyje pirmiau pateiktus Teisingumo Teismo išaiškinimus, negalima nepažymėti, kad tokiu atveju, kai jurisdikciniame susitarime nenurodytas teismas prisiima jurisdikciją, o kaip yra CMR konvencijos atveju, atitinkamu klausimu yra taikytina teismo valstybės teisė (lot. *lex fori*), atsakovas patiria tiek jurisdikcinį, tiek ir taikytinos teisės šoką, o tokio asmens byla ne tik nagrinėjama kitame, nei jis galėjo turėti pagrįstus lūkesčius, teisme, bet ir pagal taisykles, pagal kurias šis asmuo neturėjo galimybės modeliuoti savo elgesio teisiniuose santykiuose.
74. Generalinis advokatas savo išvadoje *Liberato* byloje pateikė vertingų svarstymų dėl Europos Sąjungos teismų pasitikėjimo vieni kitų vykdomu teisingumu santykio su reikšmingomis teisingumo vertybėmis bei jų apsauga. Minėtoje išvadoje svarstoma, kad išimtinėmis aplinkybėmis, pavyzdžiui, kai *lis pendens* taisyklės būtų pažeistos dėl taikytinų reglamentų ir Teisingumo Teismo jurisprudencijos nepaisymo arba jeigu dėl šio pažeidimo būtų pažeistos svarbesnės procesinės teisės, atrodytų pagrįsta remtis nepripažinimo pagrindu, susijusiu su valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, viešąja tvarka (žr. generalinio advokato išvados 74–90 ir 94 punktus).
75. Tyčinių veiksmų pagal CMR konvencijos 29 straipsnį aiškinimas pagal Nyderlandų ir Lietuvos teismų praktiką skiriasi: pagal Nyderlandų teisę tyčinių veiksmų, nulemiančių visiškos vežėjo atsakomybės taikymą, sąvoka interpretuojama gerokai siauriau nei Lietuvos teisėje (žr., pvz., Nyderlandų Aukščiausiojo Teismo 2012 m. rugpjūčio 10 d. sprendimą Nr. 11/02022, NL:HR:2012:BW6747, ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-7-151-421/2020 64–69 punktus).
76. Tokia padėtis, kai specialiosios konvencijos normų taikymas sukuria situacijas, leidžiančias nepaisyti nei jurisdikcinio, nei taikytinos teisės susitarimo vienoje ir toje pačioje byloje, kelia rimtų abejonių dėl tokių situacijų suderinamumo su fundamentaliais sąžiningo proceso principais ir tikslais, kurių siekiama jau ne kartą cituotame teisiniame reglamentavime.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi CPK 163 straipsnio 1 dalies 9 punktu, 256 straipsniu, 340 straipsnio 5 dalimi ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsniu,

n u t a r i a:

Atnaujinti civilinės bylos nagrinėjimą.

Kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su šiais prejudiciniais klausimais:

1. Ar Reglamento 1215/2012 71 straipsnis, atsižvelgiant į jo 25, 29 ir 31 straipsnius bei 21 ir 22 konstatuojamąsias dalis, gali būti aiškinamas kaip leidžiantis taikyti CMR konvencijos 31 straipsnį ir tais atvejais, kai dėl ginčo, patenkančio į abiejų minėtų teisės aktų taikymo sritį, yra sudarytas jurisdikcinis susitarimas?

2. Ar, atsižvelgiant į teisės aktų leidėjo siekį sustiprinti jurisdikcinių susitarimų apsaugą Europos Sąjungoje, Reglamento 1215/2012 45 straipsnio 1 dalies e punkto ii papunktis gali būti interpretuojamas plačiau, kaip apimantis ne tik aptariamo reglamento II skyriaus 6 skirsnį, bet ir jo 7 skirsnį?

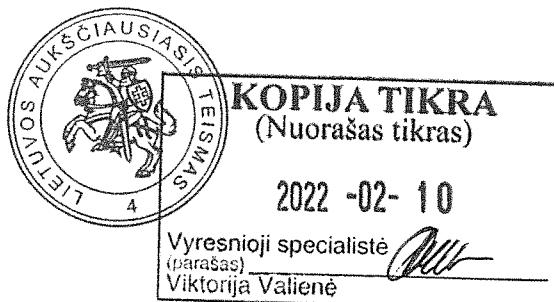
KOPIJA TIKRA
(Nuorašas tikras)

3.Ar, įvertinus konkrečios situacijos ypatybes ir kylančias teises pasekmes, Reglamente 1215/2012 vartojama sąvoka „viešojo tvarka“ gali būti aiškinama kaip apimanti pagrindą spręsti dėl kitos valstybės narės teismo sprendimo nepripažinimo tuo atveju, kai taikant specialiąją konvenciją, kaip antai CMR konvenciją, susidaro teisinė situacija, kai toje pačioje byloje nesilaikoma ir jurisdikcinio susitarimo, ir susitarimo dėl taikytinos teisės?

Sustabdyti civilinę bylą iki Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prejudicinio sprendimo gavimo.

Teisėjai

Danguolė Bublienė

Antanas Simniškis

Sigita Rudėnaitė